

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ
ЗА ТУНЕЛИТЕ ПОД СВЕТА И
НЯКОИ ДРУГИ НЕЩА

chitanka.info

Има писатели — и това е добре известно! — чийто талант се изявява най-ярко в късите форми — разказите, кратките новели. Романите ги затрудняват. Идеята не намира своята форма, губи се в неясни сюжетни линии, замира в ненужни странични образи. А разказите са тяхната стихия. Опростени и едновременно многопластови, остри, поразителни по въздействие.

Не бих желал това да звучи като подценяване на романите на Фредерик Пол, всепризнато от критиката е, че те са от висока класа. Но също така всепризнато е, че той е преди всичко майстор на разказа. Не случайно именно разказ го прави световноизвестен.

Този разказ е „Тунел под света“. Той се появява през 1954 година. По това време Фредерик Пол е 35-годишен (роден е в 1919), преминал е през редица професии, служил е във войската, сражавал се е на фронта в Италия, женил се е и се е развеждал. С една дума, той е човек, който не само е видял света, а и доста му се е нагледал. Вече е опитал перото си под различни псевдоними и със съавтори. С Корнблът са издали „Космическите търговци“ (1953) — книга, която е имала среден успех. Под печат е книгата му с Джек Уилямсън „Диря в океана“ (1954), чийто успех също ще е на това ниво. Свързал се е с един високо интелигентен и изтънчен писател — Лестър Дел Рей, с когото са замислили книга — „Риск по избор“. Тя ще излезе през 1955 година.

Но все още нещо не достига на Фредерик Пол. В съавторството той се губи. Вярно, романите се продават, но той е един от десетките пишещи фантастика...

Тогава замислят с Лестър Дел Рей голяма новела — сатира на рекламната мания в САЩ. Пишат заедно два-три месеца през 1954 година, но нищо не излиза. Двамата са достатъчно опитни, за да разберат, че „не е това“. Лестър Дел Рей се отказва, а Фредерик Пол взема отпуска и за една седмица като хипнотизиран написва новелата. Отначало тя носи друго име (на български е приблизително „Глупаците от юни“), след това става „Тунел под света.“

В „Тунел под света“ вече е истинският Фредерик Пол — без съавтори, без сложните сюжети на романите, без неправдоподобни герои. Всичко е изчистено, кристално ясно, в един студен, резигниран стил, който поразява. Като в дисекционна зала, безмилостно и точно. „Тунел под света“ е новела от световната класика на фантастиката. Не

толкова заради стила. А заради това, че Фредерик Пол далеч е задминал първоначалната идея — да напише сатира на рекламната мания в САЩ. Това е страшна, ледена сатира на пренебрежението към малкия човек, на погазването на хуманизма и високите етични норми в едно консумативно общество. Човекът от цел се е превърнал в средство, машинка без памет, подобие на човек, което си въобразява, че е нещо! Потресаващият край на новелата изяснява на малкия човек, че той всъщност е нищо.

„Тунел под света“ е преведен в 38 страни и е накарал милиони хора да се замислят. На български излезе през 1967 година (в „Спектър“ 67) и веднага беше оценен от любителите на фантастиката у нас.

Тунели под света... Не тунели, а подземията на привидното благополучие — това е лайтмотивът на много от новелите на Фредерик Пол. Никой не може да иска от него да излезе от своите рамки, от своите разбирания, да покаже освен безизходицата — и действителната надежда. Но и онова, което прави, не е малко. Той показва абсурда на консумативното общество, пълното обръщане на скалата на ценностите, обезличаването на човека.

Какво е например „Проклятието на Мидас“? Мидас онзи легендарен алчен тиран от елинската митология, който поискал от боговете невероятна дарба — всичко, до което се докосне, да се превръща в злато. И боговете му я дали! Мидас умрял в страшни мъки от гладна смърт, защото не можел да хапне нищо — всичко се превръщало в злато.

Идеята за разказа била подхвърлена от Хоръс Голд, издателят на „Галакси магазин“ — човек, възпитал около себе си цяло поколение фантасти. А на него пък му била хрумнала от един разговор със социолога Робърт Теобалд.

„Аз живях с тази идея месеци наред — пише Фредерик Пол. — И не се успокоих, докато не написах разказа!“

Читателят бива удивен още от първите редове на разказа. В едно консумативно общество, където потреблението е издигнато в култ, в религия, се оказва, че е привилегия да не си задължен да консумираш! Наказват се неконсуматорите, преследват ги, те са подозрителните, прехвърлят ги в по-ниски социални категории. Голямата грижа на едно младо семейство е как да се ползва от все повече и повече блага —

нещо, което е тежко бреме. И семейството намира изход — програмира роботи и роботчета, които да консумират! Пародията и на идеята за семейството, и на ценностната скала е пълна. И както обикновено, Фредерик Пол е точен, студен, страшен. Не е така далечна приликата с Кафка.

Разбира се, Фредерик Пол има и други страни във фантастиката си — написал е около 30 книги! Има приключенска фантастика — добри и по-слаби романи, някои — приятни, забавни, с реквизита на извънземните цивилизации, други — наподобяващи фантастични „крими“, трети — жестоки и мрачни, съвсем далечни от нас по идейни и художествени качества.

Но най-силният Фредерик Пол е в тунелите под света... В подземията на алиенацията, на закостенелите социални слоеве, на господството на парите, на абсурдната етика, която е обезличила всичко човешко. Няма значение къде е разигран сюжетът — в Космоса, в малкото градче, потънало в следобедна дрямка, в притихналия в нощта замък. Няма никакво значение.

Защото Фредерик Пол води читателя си в тъмата на тунелите и като всеки писател, който има какво да каже на читателя си, му го казва силно и въздействащо.

И го кара да мисли, което е главното.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.